

Çin'in Hegemonik Düzeni ve Güney Çin Denizi Sorunu

Meryem TEMİZ¹

Öz: Kadim Çin medeniyetinin fikir geleneğini oluşturan bu tarihsel hafızanın kökleri Tianxia sistemine uzanmaktadır. Tianxia, gökyüzünün altındaki her şey anlamına gelmektedir. Gökler tarafından bu hak Çin'e bahsedilmiştir ve Tianxia'nın meşruluğu mutlaklıdır. Tianxia sistemi, Cennetin Oğlu olarak adlandırılan Çinli bir imparatorun merkezde bulunduğu, hiyerarşik bir ilişki biçimidir. Dünya için evrensel bir sistem olarak tasnif edilen Tianxia, aynı zamanda, dünyanın tek bir çatı, içinde yaşayan insanların ise bir aile olarak algılandığı bir ütopyadır. Sistemin temel amacı, evrensel uyumun tesis edildiği, kuşatıcı bir dünya yaratmaktadır. Ancak burada asıl yaratılmak istenen evrensel insan, Çinileştirilmiş insan; dünya devleti ise sınırları olmayan emperyalist bir Çin imparatorluğudur.

Güney Çin Denizi, Tayvan, Filipinler, Malezya, Brunei, Singapur, Endonezya, Vietnam, Kamboçya ve Tayland tarafından çevrelenmiş; bölgesel ve küresel çapta önem arz eden bir deniz alanıdır. Yalnızca kara ve deniz anlaşmazlıklarına doğrudan dâhil olan kıyı devletleri için değil, ötesindeki devletler için de kritik bir öneme sahiptir. Güney Çin Denizi üzerinde başta Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere kıyı dış devletlerin egemenlik ve çıkar çatışmaları mevcuttur. Çin Halk Cumhuriyeti, Tianxia sisteminin a priori kabulleri sayesinde, Güney Çin Denizi sorununda uluslararası hukuku ve kıyı dış ülkelerin egemenlik haklarını hiçe sayan uygulamalarda bulunmakta bir beis görmemektedir.

Bu makalede, hegemonik bir düzen olan Tianxia sistemi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Güney Çin Denizi sorununa yaklaşımı bağlamında incelenmiştir. Türkçe ve İngilizce mevcut kaynaklar, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılarak toplanmış ve değerlendirilmiştir. Makalenin iki amacı vardır. Bunlardan ilki Çin'in yaratmak istediği hegemonik dünya düzenini evrenselleştirdiğini ve bunu Tianxia kavramını kullanarak yaptığını okuyucuya sunmaktır. İkincisi, Tianxia sisteminin Güney Çin Denizi sorununa yansımalarının incelenmesidir.

Anahtar Sözcükler: *Tianxia, Güney Çin Denizi Sorunu, Çin Halk Cumhuriyeti, hegemonya, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi.*

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, E-posta: temizmeryem3@gmail.com

Makale Gönderim Tarihi: 1 Kasım 2021; Makale Kabul Tarihi: 29 Ocak 2022; ORCID: 0000-0001-6950-1389

Önerilen Atf: Temiz, M., (2022). Çin'in Hegemonik Düzeni ve Güney Çin Denizi Sorunu, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 5(9), s.1-22.

China's Hegemonic Order And The South China Sea Dispute

Abstract: The roots of this historical memory, which constitutes the tradition of ideas of ancient Chinese civilization, go back to the Tianxia system. Tianxia means everything under the sky. This right has been given to China by the Heavens, and Tianxia's legitimacy is absolute. The Tianxia system is a hierarchical form of relationship-centered around a Chinese emperor called the Son of Heaven. Seen as a universal system for the world, Tianxia is also a utopia in which the world is perceived as a single roof and the people living in it as a family. The main purpose of the system is to create an inclusive world in which universal harmony is established. However, the universal human being that is wanted to be created here is the Chinese human; the world state is an imperialist Chinese empire without borders.

The South China Sea is a semi-enclosed area of ocean and is surrounded by Taiwan, the Philippines, Malaysia, Brunei, Singapore, Indonesia, Vietnam, Cambodia, and Thailand. The SCS is a marine area of regional and dünya çapında importance. It is critical not only for coastal states directly involved in land and sea disputes, but also for states beyond. There are sovereignty and conflicts of interest of the riparian states, especially the People's Republic of China, on the South China Sea. Due to the a priori acceptance of the Tianxia system, the People's Republic of China has been implementing practices that disregard international law and the sovereign rights of riparian countries in the South China Sea issue.

In this article, China's hegemonic order and Tianxia system are examined in the context of the People's Republic of its approach to the South China Sea problem. The resources available in Turkish and English were collected and evaluated using the document analysis method, which is one of the qualitative research methods. The article has two purposes. The first of these is to present the reader that China has universalized the hegemonic world order it wants to create and does this by using the concept of Tianxia. The second is to examine the reflection of the Tianxia system on the South China Sea Dispute

Keywords: *Tianxia, South China Sea Dispute, People's Republic of China, hegemony, 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea.*

Giriş

Makalenin amacı, kadim Çin uygarlığının ve yönetim erkinin nüvesini oluşturduğu varsayılan Tianxia Sisteminin, bir tür Çin hegemonik sistemi olduğunu ve bu değerler sisteminin, Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış politika sorunlarından birini teşkil eden Güney Çin Denizi sorununu ele alışında kendisini gösterdiğini gözler önüne sermektir. İlgili makaleye yönelik yapılan araştırmanın ilk safhasında, Güney Çin Denizi sorunu ve Tianxia sistemine ilişkin Türkçe ve İngilizce mevcut kaynaklar, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi çerçevesinde toplanmış ve değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu dokümanlar, belirli program dâhilinde toplanmış, sınıflandırılmış ve incelenmiştir. Belgelemiş anlatılar üzerinden nitel veri toplamaya olanak veren doküman analizi çerçevesinde, kronolojik bir sırayla Çin medeniyeti incelenmiştir. Ardından, Tianxia sisteminin özü, ortaya çıkışı ve geçmişten günümüze Çin yönetimleri üzerindeki yansımaları, Güney Çin Denizi Sorunu özelinde irdelenmiştir. Literatürde daha önce Güney Çin Denizi sorunu ve Tianxia sisteminin ayrı ayrı ele alındığı görülmüştür. Ancak iki önemli konu, bir arada ve karşılaştırmalı olarak irdelenmemiştir. Literatürde tespit edilen ilgili boşluk, makalenin yazılmasındaki temel motivasyonu oluşturmaktadır.

Araştırmanın evrenini Güney Çin Denizi sorununun tarafı olan ülkeler ile kıyıdaş olmayan üçüncü ülkeler oluşturmuştur. Bu ülkeler; Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Tayvan, Filipinler, Malezya, Brunei, Singapur, Endonezya, Vietnam, Kamboçya, Tayland, ABD, Japonya ve Hindistan'dır. Makalede, Güney Çin Denizi sorunu ele alınırken aktör bakımından bir sınırlamaya gidilmiştir. Güney Çin Denizi sorunlarında, dâhili ve de harici aktörlerin çokluğu ve iddiaların çeşitliliği sebebiyle, eksen ülkeyi Çin Halk Cumhuriyeti oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, Tianxia sistemi bağlamında Güney Çin Denizi sorununa yaklaşımının incelendiği Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir veya birkaç durumu kendi sınırları içerisinde bütüncül olarak analiz etmek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, Çin'in hegemonik düzeni ile Güney Çin Denizi sorunu ve ÇHC'nin soruna karşı tutumu birbiri ile ilintili iki durum şeklinde irdelenmiştir. Makalenin temel varsayımı, yukarıda da bildirildiği üzere, her ülkenin düşünce yapısını oluşturan tarihsel bir hafızasının olduğudur. Kadim Çin

düşün yaşamını oluşturan bu tarihsel hafıza da köklerini Tianxia sisteminden almıştır. Tianxia sistemi ve bu sistemin zuhur ettiği Güney Çin Denizi sorunu incelenmeden evvel, kadim Çin medeniyetini, Çin Halk Cumhuriyeti'ne götüren gelişmelere kısaca göz atılmalıdır.

M.Ö. III. yüzyılda Sarı Irmak ile Yangtze Irmağı arasında varlık bulan birkaç beyliğin birleşmesi sonucunda, Zhongguo adıyla anılan Çin, irili ufaklı yüzü aşkın hanedana ev sahipliği yapmıştır (Lee, 1993). Geçmişten günümüze savaş, ticaret gibi kimi gelişmeler sonucunda pek çok yabancı kavimle karşılaşan Çin, (Keay, 2020). Karşılaştığı kavimleri kültür potasında eriterek devamlılığın sürdürülebilmeyi başarmıştır.

1840 yılında Afyon Savaşının yaşanması ve Qing Hanedanlığının Batılı ülkeler tarafından saldırıya uğrayıp mağlup edilmesinin ardından Qing Hanedanlığının toprakları yabancıların eline geçmiş, yüklü tazminat ödemeye mahkûm edilmiş ve limanlarını yabancı gemilere açmak zorunda kalmıştır. (Yılmaz, 2016) 19. yüzyılda Çin'in Batılı ülkelerin güdümüne girmiş olması 1850'lerden itibaren Çin halkını rahatsız etmiş ve isyanlar baş göstermiştir. Çin'de gittikçe şiddetlenen yabancı düşmanlığıyla birlikte 1911 yılında Xinghai Devrimi yaşanmış ve böylece Qing Hanedanlığı tarih sahnesinden silinmiştir (Çakan, Ülke Tanımı: Geçmişten Günümüze Çin, 2017). 1911 ve 1912 yıllarında hanedanlık sisteminin zayıflaması ve merkezi hükümetin güç kaybetmesini takiben, Mançular tarafından 1912'de devlet idaresinin cumhuriyet olduğu ilan olunmuştur. Çin'in güney kısmında Sun Yat-sen liderliğinde yeni bir hükümet kurulmuştur. Sun Yat-sen'in ani ölümünün ardından güneydeki hükümetin başına Çan Kay-şek geçmiş; bu sırada Marksizm ideolojisine sahip Mao Ts'e-tung öne çıkmaya başlamıştır. Çan Kay-şek liderliğindeki Kuo-min-tang tüm Kıta Çini'nde üstünlüğü elde etmiş ve 1932-1934 yıllarına Chiang-hsi'de komünistler milliyetçi hükümet tarafından ağır bir yenilgiye uğratılmışlardır. 1937 yılında Çin ülkesine bir Japon işgali başlamıştır. Japon işgali komünist Çinliler ile milliyetçi Çinlileri işbirliği yapmaya zorlamıştır. Ancak bu işbirliği sırasında Mao bir toprak reformunu başlatmıştır. Toprak reformu sayesinde iç savaş sırasında Mao'ya köylülerden büyük bir destek gelmiştir. Japon işgalinin son bulması, Mao liderliğindeki komünistler ile Çan Kay-şek liderliğindeki Kuo-min-tang arasındaki iç savaşın yeniden alevlenmesine neden

olmuştur. 1 Ekim 1949'da Pekin'de Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ilan edilmiştir. Kuo-min-tang taraftarları mücadeleyi kaybetmiş ve Formoza adasına giderek Milliyetçi Çin adıyla cumhuriyetçi bir rejim kurmuşlardır. ÇHC, Tayvan adıyla bilinen Milliyetçi Çin ile ülkenin bulunduğu Formoza adasını Kıta Çini'ne bağlamak istemişler; ancak iki ülke 1950'de kesin şekilde birbirlerinden ayrılmışlardır. Mao, ÇHC'nin tek hâkimi olmuştur (Lee, 1993).

Çin Hegemonik Düzenin Nüvelerini Oluşturan Düşünce Pratiği: Tianxia

Çin, yerleşik yaşama oldukça erken bir tarihte geçmiş, medeniyet inşa sürecine de erken bir tarihte başlamıştır. Bu da Çin'in özgüven inşasında ve hegemonik ülküsü olan Tianxia'nın şekillenmesinde önemli bir faktördür. Çin'in bugün Güney Çin Denizinde attığı tavizsiz ve kural tanımayan adımlarını anlamak adına çalışmamıza ışık tutacak kavram olan Tianxia, Çince iki karakterden oluşmaktadır. İlk karakter olan tian; gökyüzü, gökler, en yukarıda, en yüksekteki anlamlarını karşılarken; ikinci karakter olan xia; aşağıdaki, alttaki demektir (Babones, 2020). Tianxia, en geniş ifadesiyle gökyüzünün/göklerin altındaki her şey anlamına gelmektedir. Geleneksel Çin anlayışına göre yeryüzü, etrafı denizlerle çevrili bir dikdörtgen; gökyüzü ise yukarıda asılı duran ve yeryüzünü örten bir kubbe şeklindedir. Dikdörtgen ve köşeleri olan bir biçimde tasavvur edilen dünya, aynı zamanda çevresel olarak kuşatılmış bir barbar varlığıyla da birlikte anılmıştır. Çin, sistemin merkezinde yer alırken, etrafındaki Çinli olmayan milletlerin sistem içerisindeki konumları da çeşitli kıstaslar göz önünde tutularak belirlenmiştir. Tianxia, coğrafi olarak, Jiu Zhou ve Jiuzhou ile Çinli olmayanların yaşadığı bölgelerden oluşan iki parçaya tekabül ederken, taraf olarak ise, merkezdeki Çin ve çevredeki dört barbar kast edilmektedir (Kırilen, 2012). Tianxia düşüncesi, halkları çeşitli derecelere göre sınıflandırmıştır. Yabancı millet toplulukları olarak adlandırılan Man, Yi, Rong, Di halkları, Tianxia düşüncesindeki hiyerarşiye göre altlardadır (Zhang, tarih yok, s.108-112.). Yerküre tek merkezli beş hiyerarşik segmentten oluşmaktadır. Merkez noktasında kadim Çin İmparatorluğu bulunmakta; diğer katmanlar ise Çinli olmayan barbarlardan oluşmaktadır. İmparatorluk sınırlarının ötesindekiler dış barbarlar olarak adlandırılırken, Çin'in yakın çevresinde bulunan yabancılara iç barbarlar denmiştir (Karluk, 2018). Tianxia düşüncesi, böyle bir hiyerarşiye giderek, aslında kendi

düşünce sistematığı ile tezat oluşturmuştur. Çünkü Tianxia, tüm halkları kucakladığını, evrensel yararı ve ebedi barışı sürdürmek arzusunda olduğunu ve ötekileştirmenin karşısında durduğunu iddia etmektedir. Böylesine bir sistemde ise halkların Çinli olanlar ve olmayanlar şeklinde çok keskin bir kategorizasyona tabi kılınması, paradoksaldir.

Tianxia, göğün altındaki her şeyi kucaklamakta, bu gök altındaki birliktelik için uğraşmakta ve tüm dünya insanlığını içerisine alan tek bir aileden oluşmaktadır. Temel hedefi Immanuel Kant'a yakın bir söylemle dünya barışının sağlanması ve uyumun gerçekleştiği bir dünyanın/sonsuz barışın tesisidir. Tianxia tüm insanlar için kuşatıcı ve adil olmalıdır çünkü dünyayı tüm insanlar için bir ev/tek bir çatı haline getirmeyi arzulamaktadır. Tianxia sistemi, insanlığın ortak mutluluğunu tesis etmeyi önceleyen ve sınırları olmayan evrensel bir imparatorluğa işaret etmektedir. Ancak Platon'un idealar evrenine de benzetebileceğimiz bu nihai imparatorluk, hiçbir zaman var olmamış bir imparatorluktur. Bu bağlamda, dünyadaki tüm halkların kalbindeki evrensel bir anlaşma uyarınca, evrensel düzeni sağlamak için küresel bir kurum ve dünya için siyasi bir sistem inşa edilmelidir. Bu sebeple Batılı uluslararası ilişkiler teorilerinin çoğunun dayandığı enternasyonalite, kapsamı ulusal çıkarlardan daha geniş olan ve esasen onu da içine alan, bir tür evrenselleştirmeyle değiştirilmelidir. Buradaki evrenselleştirme anlayışı, uluslarüstü bir paradigmanın yarattığından ziyade, Çin medeniyetine içkin Tianxia'nın genel kabulü ile mümkün olacaktır. Tianxia İmparatorluğu, tek bir ülke sınırına tekabül etmemekte; bütünüyle kurumsallaşmış bir dünyaya karşılık gelmektedir. Bu evrensel, kuşatıcı ve ütopyik imparatorluğu Batılı anlamda "ulus-devletler" değil, "dünya-toplum" oluşturmaktadır.

Burada, Tianxia kavramı ile vücut bulan evrensel barış yaratısı, Pax-Romana (Roma Barışı) veya Pax-Britannica olarak adlandırılan dönemlerin fikri nüvelerini çok erken bir tarihte atmış görünmektedir. All-under heaven anlamına gelen Tianxia, herhangi bir ulus devletten çok daha kapsayıcı ve yetkili bir dünya imparatorluğudur. Burada oldukça kapsayıcı ve kendinden yetkilendirilmiş bir yönetim pratiği mevcuttur. Cennet tarafından kutsanmış tüm medeni dünyayı içine alan ve Son of Heaven tarafından yönetilen göklerin altı, aslında Çin'in düşünce ve kültür pratiği tarafından yönetilmektedir (Wang, 2007). İdealar evreninde

bulunan Tianxia, yaratılması arzu olunan evrensel imparatorluğun en ideal, nihai biçimidir. Burada yaratılmaya uğraşılan evrensel insan, Çinlileştirilmiş insan; dünya devleti ise sınırları olmayan emperyalist bir Çin imparatorluğudur.

Geleneksel Çin felsefesine göre, Tianxia'nın meşruluğu mutlaklıdır. Yani Tianxia'ya meşruluğunu münferiden sağlayan bir hak söz konusudur. Bu meşruluğu şekillendiren üç temel prensip bulunmaktadır. Bunlardan ilkinine göre, Tianxia hükümdarının siyasal meşruluğu, yetki hiyerarşisinin en üstünde yer almaktadır. Herhangi bir ideoloji veya din Tianxia'dan üstün olamaz. Bu da Tianxia düşünce sistematiğine atfedilen kutsiyeti perçinlemektedir. İkinci olarak, Tianxia'nın hükmetme yetki ve arzusu, evrensel bir nitelik arz etmektedir ve tüm insanlığa açıktır. Bu da Tianxia'nın meşruiyetini sağlayan ve evrensellik iddiasını güçlendiren bir diğer tezdır. Son olarak ise Tianxia hükümdarı, bir diktatöre dönüşmemelidir. Aksine, yönetimini adil kılacak hak ve güçle donatılan bir hükümdarın varlığı söz konusudur. Bu da aslında toplum sözleşmesine benzer bir yapıya işaret etmektedir. Toplum sözleşmesine göre yönetilen ile yönetici arasında yazıya dökülmemiş bir sözleşme imzalanmıştır. Ancak burada yönetene yönetme yetkisi Tanrı tarafından değil, halkın bizzat kendisi tarafından verilmiştir. Yöneten, adil, doğru ve tiranlığa kaymadan yönetimi sağlamalıdır. Eğer yönetici bir tirana dönüşürse, halkın isyan etme hakkı saklıdır. Bu da eski Çin'den bugüne tartışılan ve John Locke tarafından ortaya atılmış olan direnme hakkına tekabül etmektedir. Geleneksel Çin siyasi öğretisi uyarınca, hükmetme yetkisi ile donatılmış olan hükümdarlık müessesesi, yerle gök arasında bulunan bir konumdadır. Göklerin Evladı olan imparatora ilgili hükmetme yetkisi, insanlığın faydasına çalışması için verilmiştir. Yönetimin başında bulunan imparator, yerle gök arasında bir aracı konumunda bulunduğundan, görevini suiistimal etmesi durumunda, göklerin vekâletinin kendisinden alınarak hak eden bir başkasına verilmesi söz konusu olabilmektedir. Tianxia sisteminin de benzeri bir biçimde, hükümdarlara biçilen en önemli görev, tüm ulusların ve insanlığın uyum içerisinde bir arada yaşamasını sağlamak ve evrensel bir uyum inşa etmektir.

Tianxia, 400 yıl boyunca devam eden bir barış sürecini yaşayan Zhou hanedanlığı döneminde ortaya çıkmış ve Qin ve Han hanedanlıkları döneminde gelişmiştir (Zhang, tarih yok, s.108-112.). Zhou Hanedanlığından Zhou-Gong, hükümdarlığın yönetiminde

başarılı olmak adına, kendi gücüne dayanan ve imparatorluğunu çepeçevre kuşatmış bir güç pratiği oluşturmaktansa evrensel olarak kabul görmüş siyasal bir dünya sistemi oluşturmak istemiştir. Qin İmparatoru ,Çin ülkesinin topraklarını birleştirerek imparatorluk oluşturmuş ve buna Tianxia Yitong demiştir. İmparator Qin Shi Huangdi, Tianxia'yı tüm dünya anakarasına tekabül eden toprakları nitelendirmek maksadı ile kullanmıştır. Han İmparatorluğu ise diguo ile benzer anlamlara haiz yeni bir Tianxia yaratmıştır (Zhang, tarih yok, s.108-112.).

Tianxia sistemi altında varlık bulan hiç kimse dışlanmayacaktır çünkü hiç kimse birbiriyle uyumsuz ya da birbirine yabancı değildir ve zaten Tianxia sistemi, çok büyük bir kabulden doğacaktır. Tianxia sistemi, tüm insanlar için adil ve tarafsız olacaktır ve yönetim hakkı herkese tanınacaktır. Tianxia, dini değil manevi-ahlaki bir öğretilerdir. (Çoban Oran & Pekcan, 2017). Dini gelenekleri aşmak için Tianxia sistemi, barış içinde bir arada yaşama doğru ortak bir ahlaki-fiziki ve düşünsel yönelim şeklinde tanımlanmıştır. Bu, uyumlu bir evrenselliğin yaratımı demektir. Uyumlu evrensellik, Tianxia sisteminde tanımlanmış herhangi bir değer evrensel bir değer olduğu fikrinin kabulüdür. Uyumlu evrensellikte, değerlerinin evrensel olduğuna inanmakla kalmayıp aynı zamanda tek değer sistemi olarak benimsenmesini talep eden bir monist bir evrensellik algısı mevcuttur. Bu ise esasında "Evreni yaratan kim olursa olsun, evrenselliği yaratan Çinliler olacaktır." iddiasıdır.

Tianxia sistemi, bütünü ortak çıkarlarını bireysel çıkara önceleyen bir dünya kurumu hayal etmektedir. Bu düşünce pratiğinin, Marx tipi komünizmin temel düşünce pratikleri ile uyum içerisinde olduğu söylenebilir. Böylece 1949'da Çin'de komünizm, geleneksel Tianxia fikri öğeleri sayesinde kolaylıkla kabul edilebilmiştir. Tianxia içerisinde, herhangi birinin kazancı her zaman başkaları için de bir kazançla sonuçlanmakta ve herhangi birinin kaybı da her zaman diğerleri için bir kayba yol açmaktadır. Bu yapı içerisinde iyi veya kötü her şey birbirleriyle bağlantılıdır. Sistem içerisinde yer alan herhangi bir kurumun ya da bireyin yaptığı veya yapacağı en küçük bir eylem, kalan herkesi etkileme kudretine sahiptir. Bu da, Çin toplumunda mevcut olan, bireysellikten çok toplumsallığın öne çıktığı yerleşik sosyolojinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Bilhassa Batıda, serbest piyasa ekonomisi ve kapitalizmin getirisi olarak bireysellik öne çıkarken, Çin'in toplumsal

DNA'sına işlenmiş Tianxia ile toplumsallık, aile ve devlet-yurttaş bağları oldukça gelişmiş. Tianxia, ortak menfaat çemberine katılımın, dışarıda kalmaktan daha karlı olduğunu garanti ederek, tüm devletlerin çıkarları açısından birbirine bağlı olduğunu ve ilişkilerinin karşılıklı olarak yararlı olmasını sağlamak için çalışılması gerektiğini vurgulamıştır.

Tianxia, hearts of all people'dır (Dreyer). Yani, Tianxia'yı yönetmek, insanlara baskı uygulayarak veya zorbalık yaparak gerçekleştirilemeyeceğinden, imparator, yönettiği toprak parçası üzerindeki herkesin onayını almak zorundadır. Tianxia, ancak göğün altında yaşayan tüm insanların memnun edilmesi ve onaylarının alınması suretiyle gerçekleştirilebilir. Tüm insanlığı içine alan Tianxia'nın bir diğer anlamı dünya için evrensel bir sistem yani dünyanın tek bir aile olarak algılandığı bir ütopya şeklindedir. Tianxia, en üst yönetim şekli iken, devletler bunun alt birimleridir. Göğün oğlu olarak adlandırılan ve Tianxia'yı yönetecek olan Çinli yönetici, gök ve yer arasındaki karşılıklı ilişkiyi meydana getiren ortak öge olarak kabul edilmiştir. Gök ile yer arasında karşılıklı ilişki, hiyerarşik bir yapıya oturtulmuş haldedir. Merkezde, yöneticinin bulunduğu yapıda konumu sabit olan tek unsur hükümdardır. Hükümdarlar tahta çıkarken, bunu Gök'ten aldıkları yetki ile yapmaktadırlar.

Geleneksel anlamı içerisinde hegemonya kavramı irdelendiğinde, bir devletin, diğer devletlerin üzerinde baskı ve zorlama gücüne dayanan politika ve uygulamalarının bütünü şeklinde tezahür ettiği söylenebilir. Antonio Gramsci'ye göre bir sosyal sınıfın, diğer soysa sınıflar üzerinde uyguladığı baskı ve zorlama, hegemoniktir. Buradaki hâkim sınıfa ait egemen ideoloji, bütün sınıflara yayılma amacı taşımaktadır. Hegemon duruma gelmek isteyen sınıf ya da birimler, kendi sınıf kültürü ve ideolojisini diğer aktör veya sınıflara kabul ettirebilmeyi başarmalıdır (Karabulut, 2016, sf. 126-131). Hegemon, kendi dünya görüşünü, kapsayıcılığı tartışılmaz bir evrensellik alanı şeklinde pompalamaktadır. Burada, rıza ve zorlama arasında çift yönlü bir etkileşim bulunmaktadır. Hegemonik düzen esasen rızai ama hiyerarşik bir uluslararası düzecedir. Hegemonik düzenin en tepesinde hegemonun kendisi yer almaktadır. Hegemonyanın devamı için rıza, zorlamadan önce gelmelidir ve hegemon, rızaya dayalı bir birliktelik yaratarak, kendi çıkarlarını, öteki birimlerin çıkarları ile özdeşleştirmektedir.

Hegemon, hiyerarşinin altında yer alan diğer devletlere karşı zoru ve rızayı bir arada kullanmaktadır. Hegemonya bir kez kurulduktan sonra, hegemon güç, baskı ve zorlama araçlarını havuç ve sopa dengesi içinde caydırıcı bir unsur olarak kullanmaktadır. Buna göre, söz konusu aktör, isteği doğrultusunda hareket ettikleri müddetçe, öteki devletleri ödüllendirilirken, isteği doğrultuda hareket etmemeleri halinde ceza yöntemini kullanma yoluna gitmektedir. Çünkü sürekli baskı ve zora dayanan bir düzen, ekonomik ve siyasi olarak sürdürülebilir bir düzen değildir. Tianxia sistemi, hegemonik bir gücün mevcut bulunmadığı, uyum ve işbirliği ile karakterize edilen bir dünya sistemini tasavvur etmektedir. Bununla birlikte, esasında hegemonik bir sistem olan Tianxia'nın tepe noktasında hegemon bir güç olan -veya kendisini öyle gören- kadim Çin medeniyeti bulunmaktadır. Tianxia, hiyerarşinin oluşturduğu düzenin devamlılığı için baskı ve zorlamanın yanı sıra havuç-sopa dengesini gözetten bir rızayı da gözetmektedir. Bu sebeple de kapsayıcı bir evrensellik, adaletli yönetim, kucaklayıcılık gibi meta anlatıları kendisine düstur edinmiştir. Tianxia sistemi, devletleri uluslararası bir toplumda birbirine bağlamak için görünmez bir toplumsal tutkala ihtiyaç duymaktadır. Zhao'ya göre bu görünmez toplumsal tutkal, sıradan bir hegemonyanın inşası için gerekenden daha güçlü olmalıdır. Çünkü hegomonik olarak yönetilmekte olan bir topluluk yalnızca onurla değil, zor ve güçle de yönetilmektedir. Tianxia ise, yönetilenlerin rızasına ve onayına bağlıdır. Tianxia sistemi, merkezi bir devlet etrafında örgütlenmiş seküler uluslararası toplumlardan oluşmaktadır. Bir kuramsallaştırmaya göre, sistemi birbirine bağlayan evrensel bir ahlak anlayışı, ruhani bir kabul ve bağlılıktır. ÇHC, dünya siyasetinde, Soğuk Savaş sonrasında ABD'nin aldığı hegemonik güç bayrağını devralmak amacıyla çeşitli adımlar atarken, bu adımları atmasının arkasında yalnız ekonomik veya siyasi saikler yoktur. Daha büyük, daha "kutsal" ve bunları kendi içinde meşrulaştıran bir düşünce pratiği mevcuttur. Bu nedenle bugün, ÇHC'nin yükselen gücüne paralel bir biçimde, kendisini kuşatan denizlerdeki hukuk dışı uygulamaları, her zamankinden daha önemli hale gelmiştir.

Güney Çin Denizi Sorunu (GÇD) ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Soruna Olan Yaklaşımı

Çin'in, Tianxia düşüncesi etrafında şekillenmiş, sorunlara olan yaklaşımında kendini merkezde gören dış politika uygulamalarını ve komşularıyla olan ilişkilerini kavramak adına GÇD sorunu tahlilimize ışık tutacaktır. GÇD, bir yarı kapalı okyanus alanı olup, ÇHC, Tayvan, Filipinler, Malezya, Brunei, Singapur, Endonezya, Vietnam, Kamboçya ve Tayland tarafından çevrelenmiştir. (Schofield & Storey , 2009). GÇD, karmaşık kıyı coğrafyası, büyük çoğunluğu egemenlik iddialarına tabi olan küçük adaları, adacıkları, kayaları ve mercan kayalığı özelliklerinin varlığı ile karakterize edilmektedir. Hint ve Pasifik Okyanuslarını birbirine bağlamaktadır. Yalnızca kara ve deniz anlaşmazlıklarına doğrudan dâhil olan kıyı devletleri için değil, ötesindeki devletler için de kritik bir öneme sahiptir. Malakka Boğazına ev sahipliği yapan ve Tayvan Adasını içine alan GÇD, üzerinde bulundurduğu ulaşım ve ticaret güzergâhları sebebiyle bölge ülkelerini birbirlerine ve öteki devletlere bağlamaktadır. GÇD, her yıl dünya çapında seyretmekte olan petrol tankerlerinin yarısından fazlası tarafından kullanılmaktadır. Bununla birlikte GÇD'nin kendisinin de büyük bir petrol zenginliğine ev sahipliği yapması, bölgesel anlaşmazlıkların bir diğer sebebinin oluşturmaktadır. GÇD, balıkçılık kaynakları açısından da zengin rezervlere sahiptir ve bu balıkçılık rezervleri, bölge ülkelerinin gıda güvenliği için esas teşkil etmektedir. GÇD bölgesinde yer alan oluşumlar askeri açıdan doğal bir savunma kalkanı ve lojistik destek üssü görevi görmekte ve bölge üzerinde kontrolü ele geçiren tarafa önemli avantajlar sunmaktadır. (Rahmadini & Hennida, 2018). GÇD, ayrıca, Tayvan ile ÇHC arasında hâsıl olan tanıma sorunu açısından da uluslararası bir öneme sahiptir.

GÇD büyük bölümü yaşamaya elverişli olmayan birçok adacık, resif, mercan ve kayalıktan oluşmaktadır. GÇD'de anlaşmazlığa konu olan adalar Spratly Adaları, Paracel Adaları, Pratas Adaları ve Scarborough Resifi'dir. Üzerinde yaşam olmayan Spratly Adaları GÇD'nin yaklaşık %38'lik kısmını oluşturmaktadır. Spratly Adaları uyuşmazlığının tarafları; ÇHC, Tayvan, Vietnam, Filipinler, Malezya ve Bruney'dir. Yaklaşık 10 kilometrekarelik bir yüz ölçümüne sahip olan Paracel Adaları, yaklaşık 30 adadan oluşmaktadır. Bu adalar grubunun üzerinde yaşam yoktur. Paracel Adaları uyuşmazlığının taraflarını; ÇHC, Tayvan ve Vietnam oluşturmaktadır. Pratas Adaları,

hâlihazırda Tayvan tarafından kontrol edilmekte ve ÇHC ile Tayvan arasında anlaşmazlık teşkil etmektedir. 150 kilometrekarelik bir alana yayılan Scarborough Resifi uyuşmazlığının tarafları ÇHC ve Filipinler'dir (Rahmadini & Hennida, 2018).

Spratly ve Paracel Adaları, MÖ 206-MS 220 tarihleri arasında Han Hanedanlığı döneminde keşfedilmiştir. 12-15. yüzyıllar arasında Çin Hanedanlığı GÇD'de aktif rol oynamaya başlamıştır. 16'ncı yüzyıldan itibaren ise Hollanda, Portekiz, İspanyol, İngiliz ve Fransız ticaret gemileri bölgeye gelmeye başlamışlardır. 18'inci yüzyılda Avrupalı devletlerin etkisi nispeten azalmış, geçici de olsa Çin etkisi artmıştır. 19.yy'ın sonlarına doğru İngiliz ve Fransızların yanında ABD ve Japonya da bölgede etkili olmaya başlamıştır (Schofield & Storey, 2009). 1894'de Çin-Japonya Savaşı yaşanmış, savaş sonucunda Japonya bölgede önemli bir güç olmuştur. Japonya, Çin'in bölgesel etkinliğini sınırlamaya ve kendi hâkimiyetini artırmaya çalışmış, Tayvan'ı yönetmeye başlamıştır. 1900'lerin başında Çin, Paracel Adaları üzerinde egemenlik iddiasında bulunmuş, 1902'de ilk resmi Çin devriyesi adanın civarında yapılmaya başlanmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında, Japon şirketleri tarafından, Spratly ve Paracel Adalarında ticari amaçlı girişimler düzenlenmiştir. Fransa da 1930-1933 yılları arasında bu adaların bir kısmı üzerinde hak iddiasında bulunmuş ve işgale soyunmuştur. Böylece adalar bölgesinde Çin, Japonya ile Fransa arasında birbiriyle çatışan egemenlik iddiaları hâsıl olmuştur. Çin yönetimi 1947'de, GÇD'nin yaklaşık %85'i üzerinde hak iddia eden ve sınırları 9 çizgi ile belirtilen "9 Çizgili Haritayı" yayımlamıştır. 1951'de İkinci Dünya Savaşını kaybeden Japonya ile ABD liderliğindeki müttefik ülkeler arasında San Francisco Barış Anlaşması imzalanmış ve bu anlaşmayla Japonya, Kore yarımadası, Kuril Adaları, Famoso Adası, Spratly ve Paracel Adaları bölgesinden çekilmeyi kabul etmek zorunda kalmıştır (Schofield & Storey, 2009). İkinci Dünya Savaşının ardından, konjonktürel iklimin de etkisiyle 1954 yılında ÇHC, Tayvan'a yakın adalara topçu atışı açmış ve Birinci Tayvan Boğazı Krizi patlak vermiştir. ÇHC'nin askeri girişimine tepki olarak ABD ile Tayvan arasında "Karşılıklı Savunma Anlaşması" imzalanmıştır. Bu anlaşma ile ABD, ÇHC tarafından Tayvan'ın saldırıya uğraması halinde Tayvan'ı koruyacağı sözünü vermiştir. 1958 yılında ise ÇHC, Tayvan yakınlarında bulunan adalara yeniden topçu atışı yaparak

İkinci Tayvan Boğazı Krizi'nin yaşanmasına sebebiyet vermiştir (Rahmadini & Hennida, 2018). ABD askeri gemilerini bölgeye çıkarmasıyla birlikte, kriz daha fazla büyümeden kontrol altına alınmıştır.

Filipinler, 1974 yılında Reed Bank bölgesinde bulunan kimi oluşumları petrol arama amacıyla işgale kalkışmıştır. Güney Vietnam ise ABD menşeli petrol şirketleriyle birlikte Spratly Adaları'nın batısında petrol arama faaliyetlerinde bulunmak için anlaşma imzalamıştır. 1974 yılında Güney Vietnam ile ÇHC arasında yaşanan çatışmanın ardından Güney Vietnam Parcel Adaları'nın batısından çıkarılmıştır. Güney Vietnam, Çin tarafından çıkarılmasına tepki olarak Spratly Adalarındaki bazı bölgeleri işgal etmiştir. 1982'den itibaren ÇHC, ticaret filoları oluşturmaya başlamış, GÇD üzerindeki ticaret güzergâhı ile bu güzergâh ve filolarının güvenlik ihtiyacı doğrultusunda donanma alanında yeni adımlar atmaya başlamıştır.

Spratly Adaları'nın bazılarını işgal eden ÇHC, Vietnam tarafından daha önce işgal edilen kısımlar ile sınır komşusu olmuştur. ÇHC, GÇD'deki anlaşmazlıklarını ASEAN Bölgesel Forumunda olduğu gibi çok taraflı olarak tartışmayı reddetmiş; bunun yerine ilgili sorunların ikili olarak çözülmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak ada anlaşmazlıklarına yönelik olarak benimsediği sert tavrının Güneydoğu Asya'da bir "Çin tehdidi" korkusu yarattığını fark eden ÇHC, 1990'ların sonlarında anlaşmazlık hakkında ASEAN ile görüşmeyi kabul etmiştir. 1992'de ASEAN ülkeleri tarafından Manila Deklarasyonu ilan edilmiştir. Manila Deklarasyonu'nda, GÇD sorununda tarafların güç kullanmaması ve yaşanabilecek krizlerin barışçıl yollar ile çözülmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Schofield & Storey , 2009). Ancak 2007 yılından bu yana ÇHC, GÇD'de iddialı bir duruş sergilemiş ve özellikle Vietnam ve Filipinler ile olan gerilimleri tırmandırmıştır. ÇHC'nin artan iddiası, birbiriyle bağlantılı birkaç faktörle ilişkilidir. Bunlardan ilki ÇHC'nin enerji kaynaklarına olan ihtiyacı ve petrol şirketlerinin daha derin sularda ve kıyıda daha uzaklarda sondaj yapmasına olanak tanıyan teknolojiye ilerlemesidir. Bir diğeri, ÇHC'de milliyetçiliğin yükselişi ve ülkede, başta Tayvan, Tibet ve Doğu Türkistan olmak üzere, aynı zamanda GÇD ile ilgili olarak algılanan ulusal egemenlik ihlalleri konusunda artan hassasiyettir.

1992 yılında Çin tarafından yayınlanan yerel mevzuatta; Paracels, Spratlys, Pratas Reef, Macclesfield Bank, Scarborough Shoal,

Diaoyutai, Penghu ve Dongsha Adaları üzerinde hak iddia edilmiştir. 1996'da ÇHC, bu mevzuata binaen Paracel Adaları çevresinde bir dizi düz esas hat inşa etmiştir. Çin'in, ulusal mevzuatına dayanarak uluslararası bir soruna ilişkin olarak oldu-bittiler yaratma çabası, ulusal hukukunu uluslararası hukukun üstünde tuttuğunun bir göstergesidir. Vietnam, ÇHC'nin 1974'te Paracels'i işgal etmesine karşı çıkmış ve bu adalar üzerindeki egemenlik iddialarını sürdürüleceğini beyan etmiştir. Ancak Çin, Vietnam'ın iddialarını tartışmayı reddetmiş ve GÇD anlaşmazlığındaki bu kısmı adeta çözümsüz kılmıştır.

1994 yılında ÇHC'nin Mischief Resifi'ni işgal etmesinin ardından Filipinler ile ÇHC arasında 1995 Mischief Krizi yaşanmıştır. 1996 yılında ise Tayvan'ın başkanlık seçimleri sürecine tepki olarak ÇHC, Tayvan kıyılarına yakın kesimde askeri tatbikatlar gerçekleştirmiş ve kıyıya yakın bölgelerde atışlar yapmış ve Üçüncü Tayvan Boğazı krizi patlak vermiştir. 2007 yılına gelindiğinde ÇHC tarafından radikal bir adım atılarak, Spratly ve Paracel Adalarının yönetimini içine alan Sansha şehrinin kurulduğu duyurulmuştur. 2010 yılında ÇHC tarafından; Tibet, Tayvan gibi Çin dış politika güvenliği açısından önemli konuları içine alan ve Temel Milli Menfaatler olarak anılan temel politika belgesine GÇD dâhil edilmiş ve ÇHC'nin sorunlu deniz bölgesindeki hak iddialarından vazgeçmeyeceği kesin bir dille belirtilmiştir. Böylece GÇD'nin, Çin'in ülkesel bütünlüğü içinde değerlendirildiği gözler önüne serilmiştir.

GÇD'deki enerji kaynaklarına olan talebi, petrol arzı ve deniz yolu güvenliği konusundaki endişelerine binaen ÇHC tarafından Halk Kurtuluş Ordusu Donanması modernize edilmiştir. GÇD üzerindeki anlaşmazlıklarda potansiyel bir oyun değiştirici olan ÇHC, Halk Kurtuluş Ordusu'nun artan yeteneklerinin oldukça gerisinde kalan öteki bölge ülkelerini dezavantajlı duruma sokmuştur. Gelişmiş denizaltıların, firkateynlerin, muhriplerin ve devriye botlarının yanı sıra uzun menzilli uçakların satın alınması, ÇHC ordusunun GÇD'deki mevcut gücünü maksimize etmesine zemin hazırlamıştır. ÇHC'nin adalar ve çevresindeki deniz üzerindeki egemenlik iddiası sebebiyle ÇHC ile Vietnam, Filipinler, Malezya, Brunei Darussalam ve Endonezya'yı ilgilendiren anlaşmazlıklar bugün halen devam etmektedir. Filipinler, Malezya, Brunei ve Endonezya, GÇD'nde karasularına bitişik bir deniz bölgesi

olduğunu iddia ederken, ÇHC ve Vietnam daha geniş bir deniz bölgesi talep etmektedir (Schofield & Storey , 2009).

ÇHC'nin GÇD üzerindeki egemenlik iddialarının temelini 1947 yılında yayımladığı 9 Çizgili Harita oluşturmaktadır. ÇHC, GÇD üzerinde başta Spratly ve Paracel Adaları olmak üzere, egemenlik hakkına sahip olduğunu, deniz bölgesinde iç sulara, karasularına, kıta sahanlığına ve meb alanına sahip olduğunu belirtmiştir. GÇD üzerinde tarihsel bazı haklara sahip bulunduğunu belirten ÇHC, GÇD üzerindeki egemenlik iddialarını tarihsel keşif ve etkin işgal tezlerine dayandırmaktadır. ÇHC, karasularını, Mançu İmparatorluğu'nun bir parçası olduğu tarihsel bir ön kabule dayandırmaktadır (Rahmadini & Hennida, 2018). Çin bu bağlamda, 2014 yılında, tek taraflı olarak, Spratly'nin yapay adalar inşa etmiş ve GÇD'de gerilimin artmasına sebebiyet vermiştir.1982 yılında imzalanan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesinin imzalanmasının ardından, 1992'de ÇHC, karasuları ve bitişik bölge sınırlarını belirten kanunlar çıkarmış ve 15 Mayıs 1996 tarihinde Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesini imzalamıştır. 1998'e gelindiğinde münhasır egemenlik bölgesi ve kıta sahanlığı kanununu yayımlamış, 2009'da kıta sahanlığı dış sınırı esas çizgisini bildirmiştir (Schofield & Storey , 2009). ÇHC tarafından yapılan bu düzenlemelerin temel amacı, deniz bölgesi üzerindeki iddialarını yasal bir zemine oturtabilmektir. ÇHC, 2014 yılından bu yana 3000 hektar olarak tahmin edilen yedi resif merkezini tek taraflı olarak geri kazanmıştır. Geri kazanılan bölge Vietnam, Malezya, Filipinler ve Tayvan'ın hak iddia ettiği bölgelerdir. Yine, burada üç hava sahası inşa etmiş, Paracel'deki Woody Adasına hava ve jet füzelerini konuşlandırmış ve adada sivil ve savunma tesisleri inşa etmiştir.

Tianxia Sisteminin Güney Çin Denizi Sorunu'na Olan Yansımaları

Çin ulusal kimliğini şekillendiren Tianxia, ÇHC'nin GÇD'deki saldırgan ve kural tanımaz tutumundaki esaslı oluşturmaktadır. Tianxia sistemi, ulaşılması arzu edilen evrensel Çin imparatorluğu sağlayana kadar geçen sürede zuhur eden kural dışı uygulamalarını, kendi içinde meşrulaştırma eğilimindedir. Yani Tianxia'nın meşruluğunu, münferiden sağlayan içsel bir hak söz konusudur. Çünkü herhangi bir ideoloji veya dinin, Tianxia'dan üstün olması mümkün değildir. Tianxia sisteminin bugüne somut bir yansıması olan ÇHC'nin denizler üzerindeki tavizsiz tutumu, 2015 yılında

savunma politikası stratejisini temel aldığı Beyaz Kitap'ına da sirayet etmiştir. Çin Devlet Konseyi tarafından, ÇHC'nin savunma pozisyonundan aktif savunma pozisyonuna geçişini öngören bir askeri strateji değişiminin gerçekleştiği duyurulmuştur (Rahmadini & Hennida, 2018). Bu politika uyarınca, stratejik çıkarlarını korumak amacıyla GÇD dâhil olmak üzere, Çin ülkesini çepeçevre saran denizlerde bulunan kuvvetlerinin sayısını arttırmak suretiyle varlığını sağlamlaştırma yoluna gitmiştir. GÇD sorunu, bölge dışı aktörlerden ABD'nin çıkarlarını ilgilendirmesi sebebiyle de bölgesel olmanın yanında küresel güç dengesi açısından önemli bir rekabet alanını oluşturmaktadır. ÇHC'nin GÇD üzerinde aktif bir şekilde askeri tatbikatlar yapması, bölgedeki çıkarlarını savunmadaki kendinden emin duruşun bir tezahürüdür. ÇHC'ye münferiden bu gücü veren ise meşruluğu sorgulanamaz olan Tianxia sistemidir.

Klasik Çin yazılarında Tianxia, dünya ya da Çin anlamında kullanılmaktadır. Yani buradan anlaşılacak odur ki Çin medeniyeti, kendisini dünya ile eş tutmakta ve dünyayı Çinli bir mercekten algılamaktadır. Yeryüzü ile Çin ülkesinin aynı kelime ile ifade ediliyor oluşu, evrenselliği kendisiyle özdeşleştirdiğini göstermektedir. Çin, dolayısıyla, dünyanın bizzat kendi tarihine karşılık gelen kadim tarihini, toprak iddia ederken de, toprağında yaşayan halkları kendi topraklarından atarken de, uluslararası sorunların çözümünde de, yeni sorun sahalarının yaratımında da kullanmıştır. Bu bağlamda, ÇHC, GÇD'nin üzerindeki coğrafi oluşumları ilk kez kendisinin keşfettiğini, isimlendirdiğini ve kullandığını; dolayısıyla da üzerindeki her türlü tasarruf yetkisinin kendisine ait olduğunu savunmaktadır. İddialarına kanıt olarak da tarihsel süreç boyunca yayımlanan haritaları, bölgede yapılan arkeolojik kazıları, yakın dönemde ise bazı anlaşma metinlerini ve yayımladığı yasal metinleri göstermektedir. Buna göre Spratly ve Paracel Adaları, MÖ 206-MS 220 tarihleri arasında hüküm sürmüş olan Han Hanedanlığı döneminde keşfedilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. İlk kez 1947'de ortaya konan ve ÇHC tarafından 2009 yılında kullanılmaya başlanan 11 çizgili harita, Vietnam ile çözüme kavuşturulan Tonkin Körfezi sınır anlaşmasının ardından 9 çizgi olarak belirlenmiştir. Çin Savunma Bakanlığı sözcüsü Geng Yansheng, yaptığı açıklamada, ülkesinin diğer ülkelerin her türlü kışkırtıcı askeri davranışına karşı çıkacağını ve GÇD'deki ulusal egemenliğini ve deniz haklarını korumak için gerekirse güç kullanabileceklerini belirtmiştir (Rahmadini & Hennida, 2018). Bu cihette, GÇD'ye düzenli olarak

devriye botları gönderen ve askeri karakollar ve pistler inşa eden ÇHC, Aralık 2013'te, ilk uçak gemisini, Liaoning'i GÇD'ne göndermiştir (Rahmadini & Hennida, 2018). 2014 Haziran'ında Tayvan'ın anakara Çin ile birleşmiş bir bölge olarak tanımladığı GÇD'de on kesikli çizgi içeren yeni bir Çin haritası yayımlamış ve Filipin donanmasının Filipin Deniz Birliğine lojistik göndermek için kiraladığı iki sivil gemiyi engellemiştir.

15 Kasım 2012'de Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri ve 14 Mart 2013 tarihinde Çin Devlet Başkanı olan Xi Jinping'in iktidarı ile birlikte, ÇHC dış politikasında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Mao sonrasında göreve gelen en güçlü ve milliyetçi lider olarak anılan Xi Jinping iktidarı ile "Başarı için çabala (Fen fa you wei)" düsturu benimsenmiş ve aksiyon almayı önceleyen bir ÇHC, uluslararası konjonktürde yerini almıştır (Yongmin, 2017). Milliyetçiliğin yükselişyle birlikte, ÇHC'nin iç ve dış politikasını ilgilendiren meselelerde agresif bir politika anlayışı da kendisini göstermeye başlamıştır. 2013 yılında Filipinler, ÇHC ile GÇD'de yaşamakta olduğu uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olarak Uluslararası Daimi Tahkim Mahkemesi'ne başvurmuştur. 12 Temmuz 2016'da, Filipinler'in 2013'teki başvurusuna yönelik olarak Uluslararası Daimi Tahkim Mahkemesi, ÇHC'nin hak iddialarının yasal olmadığı kararına varmış ve Filipinler'in tezini destekleyen kararını kamuoyu ile paylaşmıştır (Schofield & Storey , 2009). ÇHC ise Filipinler tarafından tek taraflı olarak girilen tahkim kararını kabul etmeyeceğini duyurmuştur. ÇHC tarafından gelen bu açıklama, Çin düşün yaşamının temel sistematiğini oluşturan Tianxia'nın, dünya düzenine şekil verebilmek için şahsi faydayı değil dünya insanlığının faydasını gözetten bir evrensel sistem olduğu iddiasıyla çelişmektedir. GÇD'deki gelişmeler, kuşatıcı ve kapsayıcı bir sistem olarak tasvir edilen Tianxia'nın, esasen, Çin'in çıkarlarını gözetten, "ötekiler" için ise menfi sonuçlar teşkil eden hegemonik bir sistem olduğunu gözler önüne sermektedir.

Sonuç

İlgili makalede, ilk olarak Çin'in hegemonik düzeni olan Tianxia sistemi irdelenmiştir. İkinci bölümde, Güney Çin Denizi sorunu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu soruna yaklaşımı ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, Tianxia sisteminin, Güney Çin Denizi sorununa

olan yansımaları ele alınarak, literatürde daha öncesinde ortaya konulmamış olan bir illiyet bağına dikkat çekilmiştir.

Tianxia, gökyüzünün/göklerin altındaki her şey anlamına gelmektedir. Göğün oğlu olarak adlandırılan ve Tianxia'yı yönetecek olan Çinli yönetici, gök ve yer arasındaki karşılıklı ilişkiyi tesis edecek güç merkezidir. All-under heaven anlamına gelen Tianxia, insanlığın ortak mutluluğunu tesis etmeyi önceleyen, sınırları olmayan, herhangi bir ulus devletten çok daha kapsayıcı ve yetkili bir dünya imparatorluğudur. Geleneksel Çin felsefesine göre, Tianxia'nın meşruluğu mutlaklıdır. Yani Tianxia'ya meşruluğunu münferiden sağlayan bir hak söz konusudur. Çin uluslararası ilişkiler teorisindeki Tianxia'nın rolü, 1648 Westfalya Barışı ile karşılaştırılmıştır. Ancak Westfalyan ulus-devlet ilişki sistematığı, tarihsel olarak konumlandırılmış (16. ve 19. yüzyıl) ve mekânsal olarak tanımlanmıştır (yalnızca Avrupa ve yakın çevresi). Tianxia ise daha geniş bir alana yayılan, tüm dünya toprakları ve bu topraklarda yaşayan insanları içine alan zamanız ve mekânsız bir kavramdır. Bununla birlikte Westfalyan düzende hiçbir üst otoriteye cevaz vermediğinden, Westfalya sisteminin, doğası gereği anlaşmazlık ve savaşa elverişli olduğu iddia edilmiştir.

GÇD anlaşmazlığı, enerji kaynaklarına yönelik artan talebin yanı sıra canlı deniz kaynakları, gıda güvenliği, yükselen milliyetçilik ve deniz yolu güvenliği konusundaki endişeler sebebiyle önemini koruyan bir sorun sahasıdır. Kıyı devletleri, bilhassa da ÇHC tarafından tartışmalı sularda bulunan topraklardaki egemenlik iddialarını güçlendirmek amacıyla bölgesel askeri yetenekler arttırılma yoluna gidilmektedir. ÇHC, soruna taraf ülkeler arasındaki en güçlü oyuncu olarak GÇD anlaşmazlığının tonunu belirlemektedir.

1990'lı yıllarla birlikte ÇHC, ilgili sorun sahasına sert bir yaklaşım getirerek bölgedeki gerilimi arttırmıştır. Denizcilik iddialarını kararlı bir şekilde savunan ve bu alanları kendi egemenlik sahası olarak değerlendiren ÇHC, tavizsiz bir politika sürdürmektedir. GÇD üzerindeki egemenlik tartışması, ABD gibi bölge dışı aktörlerin bölgesel konulara müdahalesini açık hale getirmektedir. Bununla birlikte ÇHC'nin GÇD'ye olan ilgisi, Asya Pasifik bölgesindeki ABD hâkimiyetini zayıflatmak maksadını da taşımaktadır. GÇD üzerinde kime ait olduğu tartışmalı oluşumlar ve bunlar üzerindeki hâkimiyet mücadelesi, yeni yapay adaların ve bu yapay adalar üzerinde askeri tesislerin inşası, silahlandırılması,

soruna taraf ülkeler ile bölge dışı aktörlerin GÇD üzerindeki artan askeri varlığı ve bölgedeki silahlanma yarışının her geçen gün artmasını beraberinde getirmektedir. ÇHC, GÇD üzerindeki sorunların uluslararası bir sorun haline dönüşmesini istemediğini, taraf devletler ile yapacağı ikili görüşmeler sonucunda sorunlarını neticelendirmek istediğini belirtmiştir. Bu bağlamda bölge dışı aktörlerden özellikle ABD ile AB gibi uluslararası örgütler veya mahkemelerin soruna karışmalarını istememektedir. Çünkü meselesinin uluslararasılaştırılması, üçüncü devletlerin konuya dâhil olmaları ve ÇHC'nin soruna ilişkin elinin zayıflaması riskini taşımaktadır. Xi Jinping iktidarıyla birlikte, çekirdeğini yurtseverliğin oluşturduğu milli ruh, Tianxia sisteminin kuşatıcılığı altında, tüm dünyaya ihraç edilmek istenen bir yapıya bürünmüştür. Ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal menfaatlerinin olduğu Güney Çin Denizi'ne yönelik olası bir müdahale, kabulü mümkün olmayan bir tehdit anlamı taşımaktadır. Reformlar ve ardından gelen dış açılma uygulamaları sayesinde, Çin milletinin yeniden büyük kalkışını gerçekleştirecek doğru yol bulunmuştur (8Yongmin, 2017). Bulunan bu yol, yeni bir keşif değil, bir tür öze dönüştür. Afyon Savaşı'ndan bu yana, 170 yıldan fazla süren mücadelenin sonucunda, Çin medeniyetinin hücrelerine işlemiş Tianxia'yı gerçekleştirme hedefine belki de ilk kez bu kadar yaklaşmıştır. Hedefe bu kadar yaklaşmışken, hayati çıkarlarının olduğu bir denizalanı olan GÇD'ye yönelik tavizsiz bir politika izlemesi de kaçınılmaz görünmektedir.

Makaleden çıkartılabilecek iki önemli sonuç bulunmaktadır. Bunlardan ilki; "göklerden gelen emre" uyarak Çin'in, bir tür hegemonik dünya düzenini evrenselleştirdiği, bunu tüm dünya sistemleri ve halklarına ihraç ettiği ve bunu da Tianxia sistemine dayandırarak meşrulaştırdığıdır. Tianxia bu bağlamda, kendi kendini meşrulaştıran bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Çıkartılması lazım gelen ikinci sonuç ise, Tianxia sisteminin Çin dış ve güvenlik politikalarına olan yansımalarının, bilhassa Xi Jinping iktidarı ile gözle görülür seviyeye ulaştığıdır. Tianxia'nın geleneksel Çin düşünce pratiğine kazandırdığı a priori kabuller sayesinde, ÇHC, GÇD sorununda uluslararası hukuku hiçe sayarak kıyıdaş ülkelerin egemenlik haklarını ve ulusal menfaatlerini hiçe sayar uygulamalarda bulunmakta bir beis görmemektedir.

Kaynakça

- Babones, S. (2020). From Tianxia to Tianxia: The Generalization of a Concept. *Chinese Political Science Review* , 131-147.
- Çakan, V. (2017). Ülke Tanımı: Geçmişten Günümüze Çin. *Gazi Üniversitesi Asya Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 111-130.
- Çakan, V. (2017). Yeni İpek Yolu Projesi: Beklentiler, Sorunlar ve Gerçekler. *Asya Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 35-52.
- Çoban Oran, F., & Pekcan, C. (2017). Uluslararası İlişkiler Düşüncesinde "Dünya Barışı": Immanuel Kant ve Zhao Tingyang Felsefesi Üzerine Bir Karşılaştırma. *Uluslararası İlişkiler Dergisi* , 3-18.
- Dağcı, K., & Keskin, M. (2013). Çin'in Doğu Türkistan Politikası ve Azınlık Hakları Bağlamında Hak İhlalleri. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi* , 11-29.
- Dreyer, J. T. (2015). The 'Tianxia Trope': will China change the international system? *Journal of Contemporary China* , 1016-1031.
- Karabulut, B. (2016). *Uluslararası İlişkiler Kavramlar, Teoriler, Kuramlar*. Ankara: Barış Kitabevi.
- Karluk, A. C. (2019). Çin Tarihinde Çinli Olmayan Halkların Yönetiminde Uygulanan Stratejiler. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* , 2-36.
- Karluk, A. C. (2018). Çinlilerin Millet Düşüncesinin Kökenleri ve Ötekilere Bakışı. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* , 31-54.
- Keay, J. (2020). *Çin Tarihi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kırilen, G. (2012). Eski Çin Metinlerinde Yer-Gök ve Yabancılar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* , 56-71.
- Lee, H.-S. (1993). Çin Tarihi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* , 321-323.
- Paker, M. (2017). Uluslararası Hukuk Bağlamında Çin'in Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Politikasına Bir Bakış. *Asya Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 93-109.
- Pekcan, C. (2017). Konfüçyüs Felsefesinin Dış Politikaya Etkisi Bağlamında 2003-2013 Yılları Arası Çin-ABD İlişkileri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* , 1127-1155.
- Perruchoud, R., & Redpath, J. *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Rahmadini , A., & Hennida, C. (2018). National Identity Analysis and Foreign Policy China Aggressive Stance in South China Sea under Xi Jinping. *Airlangga Conference on International Relations* , 434-440.

Schofield, C., & Storey , I. (2009). The South China Sea Dispute: Rising Tensions, Increasing Stakes. *Jamestown Foundation* , 3-43.

Varoğlu, A. (2009). *Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri: Dünü, Bugünü ve Yarını*. Ankara: Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Yuvarlak Masa Toplantısı Raporu.

Wang, Y. (2007). Pax-Amerikana Neden İmkansız? Kadim Çin Dünya Düzeninin Çağdaş Amerikan Dünya Düzeniyle Mukayesesi. *Divan Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* , 57-74.

Yılmaz, Y. (2016). Sömürgecilik Bağlamında İngilizlerin Çin'i İnşa Etme Süreci: I. Afyon Savaşı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 322-329.

Yongmin, X. (2017). *Xi Jinpinging Çin'in Yönetimi*. Ankara: Kaynak Yayınları .

Zhang, F. (tarih yok). The Tianxia System: World Order In A Chinese Utopia. *Global Asia* , 108-112.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

BBC News Türkçe . *Çin Halk Cumhuriyeti 70 yaşında: 'Ekonomik mucize' nasıl gerçekleşti?* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49880943>, Erişim: 01.10.2019

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO Türkiye Milli Komisyonu. UNESCO Tarihi. <https://www.unesco.org.tr/Pages/99/2> , Erişim: 01.08.2021

DW Made for minds. Türkiye. *Türkiye Çin'in Uygurlara baskısına neden sessiz kalıyor?*<https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-%C3%A7inin-uygurlara-bask%C4%B1s%C4%B1na-neden-sessiz-kal%C4%B1yor/a-51549785> Erişim: 01.10. 2021

Ertürk, A. T. *Türkiye'de Uygur Toplumu: Tarihî Serüveni, Sorunları ve Talepleri*. İHH İnsanı ve Sosyal Araştırmalar Merkezi: https://insamer.com/tr/turkiyede-uygur-toplumu-tarih-seruveni-sorunlari-ve-talepleri_1827.html, Erişim: 03.12.2018

Euronews. *Öldü denilen Uygur halk ozanı Abdurrehim Heyit: Hayattayım ama yasaları ihlal etmekle suçlanıyorum*. <https://tr.euronews.com/2019/02/11/oldu-denilen-uygurlarin-halk-ozan-abdurrehim-heyitin-hayatta-oldugunu-gosteren-video-yay>, Erişim: 11.02.2019

Girit, S., *5 Soruda Uygur Türkleri ve Protestolar*. BBC News Türkiye: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/07/150708_uygur_turkle_ri_protestolar, Erişim: 01.10.2021

Temiz, Çin'in Hegemonik Düzeni ve Güney Çin Denizi Sorunu

Kamu Denetçiliği Kurumu. *ombudsman.gov.tr*. Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme: <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/32702-Soykirim-Sucunun-Onlenmesine-Ve-Cezalandirilmasina-Dair-Sozlesme.pdf>, Erişim: 11.08.2021

Sade, G. *Uygur diasporası sosyal medyada örgütlendi: Yakınlarımız nerede?* Euronews.: <https://tr.euronews.com/2019/02/13/uygur-diasporasi-sosyal-medyada-orgutlendi-yakinlarimiz-nerede>, Erişim: 21.08.2021.

Watch, H. R. *Çin: Müslüman Bölgesinde Ağır Baskı*. <https://www.hrw.org/tr/news/2018/09/09/322198>, Erişim: 01.07.2021.